

Мета: поглибити поняття учнів про однорідні члени речення, формувати вміння визначати у реченнях однорідні члени, розставляти розділові знаки в реченнях з однорідними членами; формувати вміння правильно інтонувати речення з однорідними членами, складати речення з однорідними членами; виховувати любов до природи; розвивати логічне мислення, спостережливість, пам'ять, емоції, естетичні почуття.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: підручник.

Хід уроку

I. Повідомлення теми і мети уроку. Мотивація навчання.

II. Вивчення нового матеріалу.

Робота з підручником. Опрацювання теоретичного матеріалу (с. 75). Робота з таблицею (стор. 76).

III. Виконання вправ на закріплення.

Прочитати. Визначити однорідні члени речення. Вказати, якими засобами зв'язку вони поєднуються. Ще раз прочитати речення, правильно їх інтонуючи.

1. Усі ті горбочки, лани і ліси для мене повні добра і краси. (Марійка Підгірянка.) Вже й листя опало, упало, пропало... (М. Доленго.) Вночі скрипів і осипався клен. Осінній вітер одгуляв, затих. (Л. Костенко.) Вітер виє, завиває... Розходилась хуртовина, снігом вікна укриває. (Олена Пчілка.) Сосна сама заживляє рани соком янтарним, живою смолою. (Л. Забашта.) Над кручею, за садом, на горі розквітла яблуня. (О. Ольжич.) Шумлять сади вишневі, яблуневі. (О. Ющенко.) Вишні й сливи лізуть з гілок у віконце. (Я. Щоголів.) Скрізь грушею пахне, медами, малиною... (Д. Білоус.) Півонія... На сонці, в холодку вона так довго й щедро квітне і опада так тихо, непомітно... (Л. Забашта.) Тепле сонце встало пишно, одягається розкішно... (Я. Щоголев.) Рятуємо чисте повітря! Рятуємо воду в морях, океанах, в малих і великих річках! (Є. Гуцало.) Перекидом, колесом, вистрибом вибігали діти надвір. (Л. Костенко.) То іскра заблісне, то згасне... (Леся Українка.)

2. Нас зігриває триєдина Надія, Віра і Любов. (Д. Білоус.) Минуле, сучасне і майбутнє в моїй душі єдині назавжди. (В. Сосюра.) Усе міняється, оновлюється, рветься... (П. Тичина.) Нерозривні людська родина, наша мова і наша кров. (Л. Полтава.) Щастя рівне й рівна воля засіяють на весь світ! (В. Самійленко.) За рідний край до бою сміло, одважно стане кожний з нас. Багато і щиро ми всі працювали. (С. Черкасенко.)

3. Читання книг - це труд, творчість, напруження духовних сил. Почуття людини не пробудиш без співчуття, співпереживання. Без любові до справи, без досягнення успіхів у ній, без почуття поваги до себе немає особистості.

З тв. В. Сухомлинського.

Творча робота. Прочитати речення, на місці крапок уставивши самостійно дібрані однорідні члени речення. Записати речення, однорідні члени підкреслити. Пояснити вживання розділових знаків.

Скоро перший сніг впаде на поля, ..., ... Він посріблить гілля дубів, ... і ... . Білою пеленою сніг закутає землю в полі, ... вулиці міст і ... . Зеленовою кригою вкриється вода ..., ... і ... . Війне .... , ... подихом зими.

Пояснювальний диктант.

Підкреслити однорідні члени речення. Пояснити вживання розділових знаків. Прочитати речення, правильно їх інтонуючи.

1. Листопад гойда гілки і розтрушує листки. Січень віє навкруги, навіває скрізь сніги. Лютий кригою кує і морозу додає. (М. Щербак.) Вітер снігом б'є в обличчя, засипає снігом дах. Змерзлим грудням скрізь і всюди вкрилось поле і шляхи. (Н. Забіла.) Я й мигнуть не вспіла! Де сніжинки ці? Лишилось по краплинці на вії і щоці. (О. Кобець.) Ластівки літають низько? То вже дощ та буря близько. На пісок вилазять раки? Це грози й дощу ознаки. (М. Щербак.)

2. Серце рвалося, сміялось, виливало мову. (Т. Шевченко.) У слова свої ознаки світла, тепла, ваги. Тільки воно єднає різні людські береги. (П. Воронько.) Мені потрібне слово, а не слава. (Л. Костенко.) Чистих серцем я шукаю, а не гострих на язик. (М. Чернявський.) Доводиться не списом, а пером боротися... (Леся Українка.) Я вірю не в чудо, а в силу таланту. (П. Воронько.)

3. Ніч іде в гаї, в долини, трави нахиля. (А. Малишко.) Ще ліс не стогне тим важким, осіннім, довгим тоном. (І. Франко.) Збирають світлі, золоті меди веселокриллі та прозорі бджоли. І пада сніг лапатий, волохатий спокійно й величаво над селом. (М. Рильський.)

Диктант із коментуванням. Підкреслити однорідні члени речення.

1. У гаї молоді дубки зросли у височінь і сніжні одягли шапки, підперли неба синь. (Марійка Підгірянка.) Співа синицями калина, вогнями їхніми горить. (Є. Гуцало.) Настане душне, гаряче літо (І. Нечуй-Левицький). Дорога лугами, ярами стрибала і раптом з розгону у річку упала. (О.

Сенатович.) Осінь похмура йде. Хмари, дощі, тумани осінь у серце веде. (М. Семенко.) Весна зіткала вчора гобелен із трав, із квітів, з верболозів. (Є. Гуцало.) Ніжно й солодко пахли квіти. (Марко Вовчок.) Степ дедалі втрачав свої барви, свою весняну моложаву свіжість (О. Гончар). Широкее поле кругом зеленіє все в шатах квітчастих, розкішних, рясних. (С. Черкасенко.)

2. Тут козацтво виростало, слави, волі добувало. (В. Маслак.) Там родилась, гарцювала козацькая воля. (Т. Шевченко.) Гетьман Виговський щиро любив Україну, відстоював її права, дбав про науку й просвіту на Україні. (І. Нечуй-Левицький.) Галичина – то Львів і Броди, Дністра і Сяну тихі води. Її сини – то подоляни, гуцули, бойки з гір Карпат. Їх спільна назва – галичани. Їм наддніпрянець – рідний брат. (Р. Завадович.)

Переписати, розставляючи пропущені розділові знаки (подаємо речення без їх вилучення). Однорідні члени речення підкреслити.

1. Грає кобзар, виспіває, вимовля словами... І світ ясний, невечерній тихо засіяє. Вітер в гаї нагинає лозу і тополю. А серденько соловейком щєбече та плаче. Тече вода в синє море, та не витікає... Синє море звірюкою то стогне, то виє. По діброві вітер виє, гуляє по полю, край дороги гне тополю до самого долу.

З тв. Т. Шевченка.

2. Хліб здавна називали святим. На честь хліба люди складали радісні й бентежні пісні. В них з любов'ю говорилося про святість хліба, його велич. Діди і бабусі, батьки й матері співали цих пісень дітям.

Малюйте колоски на полотні, кладіть їх в узорі! Прославляйте хліб та людей, які вирощують його!

За М. Польовим.

Робота з підручником. Виконання вправи 192 (I, усно).

Самостійна робота. Переписати, на місці крапок вставляючи пропущені букви та розставляючи пропущені розділові знаки (подаємо речення без їх вилучення). Однорідні члени речення підкреслити.

1. Осінній вечір заховав під кр..ло голову, підігнув одну ногу й так стоїть, очікує завтрашній холод. (Є. Гуцало.) Небо розгорнуло синій, ш..рокий, гл..бокий намет. Місяць безжурно д..вився на гори, долини, на вт..хаюче місто. (Панас Мирний.) Дощові крапельки на д..ревах і в травах м..рехтіли з..леними іскорками, сповнювали ліс тоненьким дзвоном. Хмара сповзла за річку, зуп..нилася там і розгорнула над лісом в..летенські вороні крила. (Григір Тютюнник.)

2. Сьогодні вітер – пан над небом, степом, над усім містом. Він ж..не небом кучугури хмар, перевертає ними, сіє хмаряним борошном по н..бесній блакиті. Степом вітер суне порошок, затуляє ним сонце, обгортає сірим і бурим пилом усе місто внизу. Будинки, церкви та сади ледве проглядають крізь пил.

Люди на вулицях н..зенько сх..ляють перед паном вітром голови, д..ржуться за шапки, жмуряться, кривляться, кліпають очима. Д..рева хиляться, трусяться і хочуть до з..млі прилипнути. А вітер гуде, ш..пить, св..стить, гасає. І ні впину йому, ні перепони немає.

За В. Винниченком.

Творча робота. Скласти невелике висловлювання про дощовий день, використавши у ролі однорідних членів речення подані слова.

Сіре, свинцеве, похмуре; непривітно, сердито, суворо; рвучкий, холодний, пронизливий; б

,
є, січе, вихльостує; вкрило, затигнуло; угорі, ще вище.

IV. Перевірка самостійної роботи.

V. Підбиття підсумків уроку.

Бесіда.

- Які члени речення називаються однорідними? Навести приклади.
- Які члени речення можуть бути однорідними?
- Як поєднуються між собою однорідні члени речення?
- Які розділові знаки ставляться між однорідними членами речення?
- З якою інтонацією вимовляються речення з однорідними членами?

VI. Домашнє завдання.

П. 10, вправа 194.